

بسمه تعالی

ساعت برگزاری: ۹ صبح   شماره: ۱۲   مدت پاسخگویی: ۹۰ دقیقه

امتحانات متمرکز تکمیلی نیمسال دوم ۱۴۰۲-۱۴۰۳

رشته علوم و معارف حدیث شیعه

مهر مدرسه

شماره یا نام مصحح اول	نمره بر عدد	نمره بر حروف
شماره یا نام مصحح دوم	نمره بر عدد	نمره بر حروف

کد امتحان:	۳۴۰۳۲/۰۵
تاریخ آزمون:	۱۴۰۳/۰۳/۱۹
عنوان:	تاریخ حدیث ۲
کتاب:	تاریخ حدیث شیعه، آقای طباطبائی، ۲ جلدی، جلد ۲
محدوده:	طبق سرفصل
حذفیات:	ندارد

نام و نام خانوادگی: ..... نام پدر: ..... کد ملی: ..... مدرسه علمی: ..... شهرستان: ..... استان: .....

۱- در سده چهارم و پنجم هجری در گونه نگارشی جامع نگاری چه آثار مهمی تدوین شده است؟

پاسخ: الکافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب و استبصار

۱

۲- چهار ویژگی مدرسه حدیثی قم را برشمارید و مهم‌ترین ویژگی این مدرسه را به تفصیل شرح دهید.

پاسخ قسمت اول (۱ نمره) چهار مورد از موارد ذیل اشاره شود: میراث‌داری، نص‌گرایی، پرهیز از رأی و اجتناب از عقل‌گرایی، برخورد شدید با نقل احادیث ضعیف، مبارزه با متون غلوآمیز
پاسخ قسمت دوم (۱/۵ نمره): مهم‌ترین ویژگی مدرسه حدیثی قم نص‌گرایی و اعتماد به متون نقلی است. آنان سعی می‌کردند تنها در محدوده نقلیات کاوش و جستجو کنند و از دخالت مستقل و جسورانه عقل در تحلیل و تأویل خبر بپرهیزند. پرهیز از دخالت ندادن هر چه جز حدیث در ساماندهی فکری و باورهای دینی موجب گشت مباحث اعتقادی، کلامی و فقهی از مستقلات عقل دوری گزیند و در مباحث نقلی تبلور یابد.

۲/۵

۳- عقل‌گرایی معتدل در مدرسه بغداد و رابطه این عقل‌گرایی با نقل را تبیین فرمایید.

پاسخ: عقل، به‌عنوان منبع معرفت و تعقل، به‌عنوان روش دستیابی به معارف، در مکتب بغداد نقش اساسی دارد. برخی به اشتباه گمان کرده‌اند که مکتب بغداد، خردگرایی محض را انتخاب کرده و دست از نقل کشیده است. اما در موارد فراوان در مدرسه حدیثی تصریح می‌کند که عقل به خودی خود، قدرت فهم و درک بسیاری از مسائل کلامی را ندارد و به دلیل نقلی محتاج است. (۱/۵ نمره)
معتزله، نسبت به نقل بی‌اعتنا بودند و به استنتاجات عقلی خویش تکیه داشتند. در مقابل، شیوه اهل حدیث و اخبارگرایان سنی و شیعه این بود که به متون نقلی بها می‌دادند و نسبت به استنتاجات و نظرات عقل بی‌اعتنا بودند. اما دانش‌وران مدرسه بغداد به ویژه بنیانگذار آن شیخ مفید رحمه الله علیه، سعی در تعادل و توازن بین عقل و نقل داشتند و این شیوه را، هم در فقه و هم در کلام، به کار برده‌اند. (۱/۵ نمره)

۳

۴- تفکر اخباریگری درباره قرآن به عنوان منبع معرفتی را توضیح داده، سپس سه دلیل برای نقد آن ذکر کنید.

پاسخ: بیشتر آیات قرآن کریم، برای مردم قابل فهم نیست و تنها امامان معصوم علیهم السلام قدرت فهم مراد همه آیات قرآن را دارند. بنابراین، استناد به آیات قرآن برای به دست آوردن حکم و نظریه شارع صحیح نیست. و تنها تفسیر اهل بیت معصوم علیهم السلام معتبر و قابل تبعیت است. (۱ نمره)

پاسخ قسمت دوم: به سه مورد از موارد ذیل اشاره شود (۱/۵ نمره)

قرآن خود را کتاب هدایت معرفی کرده و آیات آن را بیان و مبین بر شمرده است.

قرآن، مردمان و حتی غیرمسلمانان را به تفکر و تدبیر در آیات قرآن ترغیب می‌کند.

قرآن، حتی مردم را به تحدی و مبارزه فراخوانده است که اگر می‌توانند همانند قرآن و یا سوره‌ای از قرآن بیاورند.

این نظریه با حدیث ثقلین نیز مخالف است که بر تمسک به قرآن دلالت دارد.

روایات فراوان عرضه حدیث بر قرآن و سنجش متون حدیثی با متن و روح قرآن و آیات آن، نیز دلیل دیگری بر امکان فهم قرآن است.

۲/۵

۵- درباره مدرسه یا مکتب حدیثی پژوهان ذیل مختصراً توضیح دهید و مهم‌ترین اثر از آثار حدیثی ایشان را یاد کنید.

الف) جعفر بن محمد قولویه: پاسخ: ابن قولویه از محدثان و فقیهان مدرسه حدیثی قم است. (۵/۰ نمره) کتاب کامل الزیارات تنها اثر باقی‌مانده از او است. (۵/۰ نمره)

ب) علامه محمد باقر مجلسی: پاسخ: با وجود فعالیت‌های فراوان حدیثی و اعتماد شدید ایشان بر روایات اهل بیت علیهم السلام، مبانی فکری ایشان با تفکر اخباریگری به طور کامل متفاوت است. از این رو می‌باید علامه مجلسی را نیز از عالمان اخبارگرا دانست. (۵/۰ نمره)

بجرا الانوار مهم‌ترین اثر حدیثی علامه مجلسی است. (۵/۰ نمره)

۶. دو دلیل گرایش نداشتن عالمان شیعی به پیرایش و نقد حدیث در قرن چهاردهم را نام ببرید. پاسخ: (۱ نمره)

۱. پیرایش نسبی متون حدیثی اصلی شیعی از احادیث مجعول.

۲. در اقلیت بودن شیعیان نسبت به اکثریت سنی جهان اسلام.